

Imponerende verschijning leidt tot bijzondere resultaten

Eigen stier Ricol is alle KI-stieren de baas

De familie Roelofs melkt in Westeremden (GR) 200 koeien. Een derde daarvan bestaat uit dochters van eigen stier Ricol. De inmiddels 7,5 jaar oude stier blijkt zowel qua voorkomen, als qua dochterprestaties menig KI-stier naar de kroon te steken. „De drie koeien met de hoogste lactatiewaarde zijn dochters van hem."

„Onze mascotte", wijst Jan Roelofs (64) naar de kolossale stier die rustig in zijn grote hok ligt te herkauwen. Het bezoek doet de Ricol genaamde kolos besluiten op te gaan staan, wat hem met het oog op zijn omvang verbazingwekkend soepel afgaat. De stier blijkt écht groot en dan niet alleen in de hoogte, maar ook in de breedte en met een diepe borstkas. „We hebben er inmiddels 60 dochters van aan de melk en de oudste is vierdekalfs", vertelt Jans zoon Rob (25). In zijn totaliteit zijn er al 130 nakomelingen van de stier op het bedrijf en er zijn er nog diverse op komst. „We hebben ook de top van de KI-stieren gebruikt, maar ze kunnen lang niet tegen Ricol op", stelt Jan resoluut.
Dat het geen grootspraak is, blijkt uit een vergelijking tussen de vaarzen. De 26 Ricol-dochters realiseren een gemiddelde lactatiewaarde van 110, terwijl de 21 overige vaarzen op 103 zitten. Ook stonden er dit jaar bij de CRV-jaarstatistieken twee Ricol-dochters in de erelijsten en vorig jaar zelfs vijf. „Het zijn echte werkpaarden", aldus de veehouder. De stier is inmiddels 7,5 jaar oud en veel te zwaar om te dekken, maar volgens vader en zoon ook nog veel te goed om te slachten. Senior heeft zelfs plannen om hem nog eens bij een KI-station onder te brengen, al weet hij niet of die plannen ooit concreet worden. Henk de Bruijn is twee keer sperma wezen vangen van de stier en beide keren leverde dat het uitzonderlijk hoge aantal van duizend doses op. „Met die tweeduizend rietjes kunnen we nog wel twintig jaar vooruit", lacht Jan.

Ruimte voor de rivier

De familie Roelofs komt oorspronkelijk uit het Gelderse Aerdt, ten zuidoosten van

Tekst: Anne Hiemstra
Beeld: Susan Rexwinkel

De nieuwe stal biedt ruimte aan 365 koeien. Toch worden er nu vanwege het fosfaatreductieplan 'slechts' 200 koeien gemolken.

De 2 x 20 stands rapid exit melkstal van BouMatic is met vier meter tussen de putranden extra breed, wat de melkers veel overzicht biedt.

Linksboven de wachtruimte voor de melkstal, daaronder de grote zandbox voor verse koeien en linksonder in beeld de ruimte voor de opstartgroep.

Arnhem. Ze verkasten 12 jaar geleden naar Westeremden, in het noorden van de provincie Groningen. De Roelofsen boerden voorheen in de uiterwaarden en vertrokken er in het kader van 'Ruimte voor de rivier'. „Bij veel water laten ze de uiterwaarden vollopen en in het groeiseizoen konden we dat niet hebben", verklaart Jan. Van de oude locatie is inmiddels natuurgebied gemaakt, terwijl er op de oude boerderij vleesvee wordt gehouden. „Het geld bij de overheid is op, dus de move hadden we nu nooit meer kunnen maken", aldus de veehouder. „Overigens is er sindsdien ook nooit meer hoog water geweest."
Roelofs richtte zich eerst op de provincie Zeeland (emigratie was nooit een optie), maar daar bleek geen geschikte locatie beschikbaar. Vervolgens kwam Groningen in beeld, waar het de familie vanwege de ruimte goed bevalt. „Het prijsverschil in grond tussen noord en zuid was destijds ook nog groot, het scheelde de helft, maar dat verschil is nu weg", stelt Rob. De familie streek neer op een bedrijf van een jaar of zeven, acht oud. „De vorige eigenaar was uit Zwolle weggekocht voor woningbouw. Hij kocht dit bedrijf, wat toen nog een akkerbouwbedrijf was. Hij sloopte het om er een melkveebedrijf van te maken, maar na een paar jaar besloot hij boekhouder te worden en verhuurde hij de grond aan een akkerbouwer", aldus Jan. Het bedrijf stond vier jaar leeg, voordat de familie Roelofs er kwam en omdat ze meer koeien hadden, moest de stal worden aangepast. „Maar verder was dit bedrijf perfect in orde."

Volstrekt tegen gevoel in

De Roelofsen startten in Westeremden met ruim honderd koeien, maar de veestapel telt er inmiddels tweehonderd. „Allemaal uit eigen aanfok", zegt echtgenote en moeder Nellie (57). Toch zijn het er veel te weinig om de nieuwe stal te vullen. De familie heeft in het kader van 'als je dan toch gaat bouwen, kun je het maar beter in één keer goed doen', namelijk een stal gezet voor 365 melkkoeien. „We hebben een milieuvergunning voor 360 koeien en 215 stuks jongvee", vertelt Jan. „We hebben eerst in grond geïnvesteerd en daarna in gebouwen. Omdat de vergunningen op zich lieten wachten, is de bouw vertraagd. We zijn begin 2016 begonnen met de bouw van de stal en in maart 2017 konden de koeien erin."
Uiteraard reden het fosfaatreductieplan en de -rechten de plannen lelijk in de wielen. „Je bent een stal aan het bouwen en tegelijkertijd gaan er 40 koeien weg, dat gaat volstrekt tegen je gevoel in", aldus de veehouder. Hij heeft de fosfaatreductie ook aangevochten en zat daarmee in de tweede groep. „De lichte toets was geen probleem." De familie heeft echter niet de illusie dat de tweede groep procederende boeren ontheven zal blijven van de fosfaatreductieplicht en prijst zich gelukkig dat ze de referentie van een stoppende boer heeft kunnen overnemen, hetgeen de pijn wat verzacht. Roelofs senior is het overigens niet eens met de uitspraak van het hoger beroep dat beperkende maatregelen te voorzien waren geweest. „Bovendien hebben wij altijd volgens de wet gehandeld."
Rob betwijfelt of het rigoureuze fosfaatreductieplan het behoud van derogatie waard is geweest. „Met de introductie van fosfaatrechten gaat er geld de sector uit, dat geld had beter besteed kunnen worden aan mestverwerking." Hij geeft desalniettemin aan niet klagerig te willen overkomen en wil evengoed proberen om de stal geleidelijk vol te krijgen.

Zand

De nieuwe stal, die voldoet aan de Maatlat Duurzame Veehouderij, is met 4,5 meter loopvloer achter het voerhek ruim opgezet en bovendien aardbevingsbestendig gebouwd. „Met de laatste grote aardbeving waren de koeien een dag eerder al aan het rennen, nou, berg je dan maar", vertelt Nellie. De koeien lopen op een dichte W5-vloer van HCI, een hellende profielvloer met een aparte urinegoot, waar de familie enthousiast over is. Waar ze in de oude stal koematrassen hebben, ligt er in de nieuwe stal zand in de boxen. „Voor de koeien is er niks beter dan zand. We hebben nu vrijwel geen uierontsteking meer en het celgetal is altijd onder de honderd, terwijl we in de oude stal wel veel last hadden van mastitis", aldus Jan. Zand was overigens vooral de wens van Rob. „De koeien beschikken nu over een goede gezondheid en hebben goed grip. Maar het kan ook altijd nog anders, mocht zand op lange termijn niet bevallen", zo stelt hij.
Vooralsnog zijn de veehouders echter erg tevreden over het zand. „Voorheen hadden we geregeld last van dikke hakken en moesten we ook veel bekappen, al kwam dat ook door de overbezetting. Verder waren er veel koeien die melk uitlagen, iets dat volgens ons nu veel minder voorkomt. Zand vormt zich naar de koe. Je ziet koeien nu ook veel meer liggen dan voorheen, er is veel rust in de stal", vindt Rob. Het blijkt inderdaad erg stil in de stal, al komt dat ook door het ontbreken van krachtvoerboxen. De koeien krijgen een volledig TMR-rantsoen.

Brede melkstal

De nieuwe stal is recht achter de oude geplaatst – daar worden nu het jongvee, de droge koeien en enkele stieren gehuisvest – zodat de voergangen in elkaars verlengde liggen, wat het voeren vergemakkelijkt. De loopvloeren in de nieuwe ligboxenstal worden elke twee uur schoongeschoven door een mestschuif, waarna alle mest en zand via een spoelgoot in bezinkbakken terechtkomen. Hier loopt de dunne fractie steeds verder over in de naastgelegen bak, waarna deze uiteindelijk kan worden hergebruikt als spoelwater. De loonwerker haalt het bezinksel eens in de drie maanden uit de bak, om het vervolgens op een naastgelegen mestplaat te brengen. Waanneer het bezinksel is opgedroogd, kan het via een mestverspreider worden uitgereden over het land.
De nieuwe stal heeft voor aan één zijkant een forse uitbouw, waar de 2 x 20 stands Xpressway Rapid Exit melkstal van BouMatic is gepositioneerd. De melkstal is opvallend breed, wat als voordeel heeft dat het een ▶

Rob Roelofs doet aan compact voeren, hetgeen behelst dat er een flinke hoeveelheid water in het volledige gemengde rantsoen gaat. De veehouder gaat uit van 17 tot 18 liter per koe per dag.

De 7,5 jaar oude stier Ricol heeft al 130 nakomelingen op het bedrijf en er komen nog steeds nieuwe bij.

Enkele dochters van eigen stier Ricol. Hij geeft sterke en correct gebouwde dochters die in de melkstal van wanten weten.

goed overzicht biedt. „We melken altijd zelf", stelt Nellie. Ze melkt meestal samen met Rob en ook Jan is doorgaans weer van de partij. „Ik heb een tijd niet gemolken, omdat ik last had van mijn schouders, maar in de nieuwe melkstal gaat het prima." Robots heeft hij wel overwogen, maar Rob voelde er niets voor vanwege de beoogde omvang van het bedrijf.
In de melkstal ligt een beweegbare vloer, vanwege het lengteverschil tussen met name Nellie en Rob. En alle apparatuur bevindt zich in de subway onder de melkstal. „Daardoor is het stil tijdens het melken en bovendien is het een behoud voor de apparatuur", zegt Jan. Ook vriest het er niet, omdat de ruimte verwarmd wordt door de melkkoeler. En er staan een aantal grote waterreservoirs met drukverhogers, omdat de watertoevoer in de provincie volgens de veehouders wel eens te beperkt is.
Vanuit de melkstal kunnen de koeien vijf kanten op worden gesepareerd. Via de lange loopgang kunnen ze in de grote zandbox voor de pas gekalfde koeien terechtkomen. Daarnaast is er een seperatiehok voor verse en tochtige koeien voor in de stal, met de droogzetgroep ernaast en lopen de melkkoeien lopen hoofdzakelijk in twee grote groepen: de drachtige koeien en de niet drachtige koeien aan weerskanten van de voergang. Op de plaats van de oude melkstal in de oude stal wordt nu een groot strohok gemaakt, waar de koeien kunnen kalven. „Maar daar blijven ze maar kort, want op stro wordt het al gauw een bende", stelt Jan.
Dat er groepen zijn, betekent niet dat er verschillende rantsoenen worden gevoerd. „We hebben de drachtige en niet drachtige koeien wel verschillend gevoerd, maar dat beviel niet. Dan zakten ze te snel als ze overgingen naar de drachtige groep, daarom krijgen ze nu hetzelfde rantsoen", zegt Rob. Hij voert de koeien een volledig gemengd rantsoen en doet daarbij aan compact voeren. „Op die manier is elke hap hetzelfde. We doen het al drie jaar zo en zonder hadden we in de oude stal met overbezetting ook niet zo hard kunnen melken", stelt de jonge veehouder. Het rollend jaargemiddelde ligt op 10.198 kilo melk met 4,48 procent vet en 3,74 procent eiwit. „Eerder lag de productie ook al rond de 10.000 kilo melk, maar door standstill-maatregelen van FrieslandCampina en een te kleine melktank was deze tijdelijk wat lager", zegt Jan.

Compact voeren

Rob was een vroege gebruiker van het systeem van compact voeren, waarbij het rantsoen met water wordt aangelengd. „We deden eerst gewoon de tuinslang in de mengwagen", zegt Rob. Nellie merkt op dat voorheen de structuur in het rantsoen altijd belangrijk werd gevonden, maar Rob geeft aan al jaren geen hooi of stro meer aan de melkkoeien te voeren. Als elke hap hetzelfde is, kun je structuur achterwege laten. Om selectie te voorkomen gaat er 17 tot 18 liter water per koe per dag door het rantsoen. De kuilen die voor het rantsoen worden gebruikt, zijn met een droge stofpercentage van 40 tot 45 procent overigens niet heel nat. „Toch hebben we dit jaar vrijwel niet meer geschud en zes keer gekuild", zegt Rob. „En we hadden voor het eerst kuilen van boven de 1.000 VEM en 185 ruw eiwit", voegt Jan toe.
Het rantsoen bestaat uit graskuil, maïs, bierbostel, ontsloten tarwe, cacaohullen, lijnzaad, soja, gerst, mineralen en water.
Op de vraag of het de moeite loont om zoveel verschillende producten te moeten opslaan en elke dag te moeten laden, knikt Rob bevestigend. „In vergelijking met een systeem met apart krachtvoer, draait een koe gemakkelijk over de kop, als ze een keer te weinig ruwvoer opneemt en haar krachtvoer wel vreet. Bovendien bedragen de voerkosten een wat ons betreft alleszins acceptabele 8 cent." De resultaten zijn er duidelijk naar, met een huidige gemiddelde productie van ruim 34 liter met 4,67 procent vet en maar liefst 3,88 procent eiwit.
De oudmelkte koeien geven volgens Jan in verhouding veel vet en eiwit. Om de koeien toch droog te krijgen bij een systeem waarin ook de oudmelkte koeien een rijk rantsoen krijgen, worden de koeien die droog moeten gedurende een week apart gehuisvest en nog slechts één keer per dag gemolken. Ze krijgen dan ook het droogstandsrantsoen, dat bestaat uit roodzwenkhooi, graskuil, maïs, bierbostel en mineralen en worden met een productie onder de 12 liter per dag drooggezet.

Ricol

Een risico van TMR is dat koeien die niet tijdig drachtig worden, gemakkelijk vervetten. Volgens Jan valt dat in de praktijk erg mee.

Bedrijfsgegevens

Jan (64), Nellie (57) en zoon Rob (25) Roelofs runnen in het Groningse Westeremden een melkveebedrijf met 200 koeien. Dochter Monique (28) is planner bij uitzendorganisatie Abiant en dochter Annemiek (26) is bedrijfsleider op een ander melkveebedrijf in de buurt. De familie heeft voor 30 uur in de week een medewerker in dienst. Het rollend jaargemiddelde van de veestapel bedraagt 10.198 kilo melk met 4,48 procent vet en 3,74 procent eiwit. Hoewel de familie niet aan fokveedagen meedoet, geven ze aan wel een passie voor fokkerij te hebben.

Het stiergebruik bestaat uit Epic, Zamagni, Prince, Fez, Red Cliff, Repairman, Shogun, Kylian, Mascol, O Man en eigen stieren. Van de laatste categorie neemt de inmiddels 7,5 jaar oude Ricol (Mascol x Olympic x Ronald) nog altijd het leeuwendeel van de inseminaties voor zijn rekening. Ook gebruiken de Roelofsen Belgische Blauwe stieren en maken ze sinds tien jaar gebruik van het aAa-systeem.
De koeien krijgen een volledig gemengd rantsoen verstrekt, dat bestaat uit graskuil, maïs, bierbostel, ontsloten tarwe, cacaohullen,

De voergang van de nieuwe stal ligt in het verlengde van die van de oude, wat het voeren vergemakkelijkt.

De nieuwe stal met rechts het melkstalgebouw er aan vast.

„Zeker Ricol geeft melkrijke koeien die ook persistent zijn. Ze geven tot de laatste dag melk en worden niet vet. Verschillende dochters kwamen als vaars al tot 40 liter en er is zelfs eentje bij die dat combineert met 4 procent eiwit", zegt Jan. „De drie koeien met de hoogste lactatiewaarde op ons bedrijf zijn alle drie Ricols", bevestigt Rob. De stier heeft als afstamming Mascol x Olympic x Ronald en werd geboren uit een tweedekalfs koe. „Helaas ging zijn moeder na zijn geboorte al snel dood door een maagbloeding. Het was overigens geen typische Olympic-dochter; ze was wel groot, maar niet grof. Ze bezat een goede ribwelving en had een perfecte uier. Daarnaast gaf ze als vaars ruim 10.000 liter met een laag celgetal. Ze had meer van Ronald dan van Olympic", meent Rob.
De stier heeft ook een aAa-code aangemeten gekregen, 561243, maar is niet extreem en past door zijn balans en kwaliteiten volgens vader en zoon op vrijwel alle koeien. Ze maken inmiddels zo'n tien jaar gebruik van het systeem en elke keer als de analist komt, blijft hij bij Ricol stilstaan. „Hij is steeds weer onder de indruk en zegt dan dat hij bij de KI's zelden zo'n goede stier heeft gezien", zegt Jan. „Ricol is ook niet vervelend. Hij is slim en attent en staat ook niet te snuiven", reageert Rob. Jan: „Zijn kalveren hebben een brede muil en attente kop en staan meteen. En wij denken dat hij ook een lange levensduur geeft, want hij geeft balansrijke koeien met een goede voorhand en veel inhoud en een perfect kruis met een strakke bovenbouw, niet van die smalle, hoge staken. Verder geeft hij harde klauwen en goede uiers met veel melk en hoge gehalten. Ze staan altijd te vreten en de uiers van de Ricols vormen ook weinig zucht rondom het kalven."
Rob denkt dat de stier ook goed op het bedrijf past, omdat hij uit de eigen koeien stamt. „We hebben inderdaad wel meer eigen stieren gehad, waar we goede koeien van melken", zegt zijn vader. Naast Ricol doen ook de dochters van eigen stieren Carrera (Shogun x Dustin), Hennie (Paramount x Dolencub) en Mustang (Prince x Rafael) het goed.

Passie

Om een stierkalf aan te houden, moet het in de eerste plaats een aansprekend kalf zijn, zo geeft Jan aan. Hij kijkt met zijn zoon hoe de stier gebouwd is en stelt dat er ook pit in moet zitten. „We houden op jaarbasis één of twee eigen stieren aan, meestal twee, waarvan er één uiteindelijk wordt ingezet." Omdat de mannen met Ricol uiteindelijk vastlopen, 'zijn dochters moeten ook weer drachtig van een goede stier', worden er ook fokstieren ingezet. Rob geeft aan de uiterlijke verschijningsvorm daarvan belangrijk te vinden. „Die moet in eerste instantie aanspreken, een stier moet balans en kwaliteit hebben, daarna kijk ik pas naar de fokwaarden." Omdat foto's vaak bewerkt zijn, zegt hij tegenwoordig daarom liever een video van een stier te bekijken. Zijn vader knikt instemmend. Het stiergebruik bestaat uit Epic, Zamagni, Prince, Fez, Red Cliff en Repairman. Jan en Rob schromen overigens niet om ook oude stieren nog in te zetten zoals bijvoorbeeld Shogun, Kylian, Mascol en O Man. „Een goede stier is over tien jaar nog goed", meent Jan. Rob geeft aan goede koeien te melken van Mascol, maar ook van Shogun, Prince en Big Winner. „We hebben de combinatie Ricol x Shogun veel gemaakt, die past erg goed."
„Fokkerij is altijd onze passie geweest", zegt Jan. Desondanks heeft hij nooit aan een fokveedag deelgenomen. „We hebben liever werkkoeien dan showkoeien. Een showkoe is hoog en smal, met een klein uiertje", stelt hij. „Vooral jonge dieren op keuringen zijn vaak te extreem", meent Rob. Jan geeft aan 'een verschrikkelijke hekel' te hebben aan kalveren die met de knieën tegen elkaar aan staan. „Die gaan er allemaal uit." Wat dat betreft heeft hij ook bepaald geen vertrouwen in genomics. „Dan krijg je juist zulke kalveren. Als je paringen wilt maken, moet je de stal in en kijken. Als je alleen maar achter de computer zit, gaat het fout."
Wie het jongvee er overziet, constateert dat ze inderdaad opvallend veel ribwelving hebben. Kruisen met meer robuuste rassen om meer 'body' te krijgen, lijkt er dan ook bepaald niet nodig. Jan is van mening dat er binnen het Holstein-ras genoeg mogelijkheden zijn om niet te hoeven kruisen. „Met kruisen ga je vaak in uiervorm achteruit." De Roelofsen gebruiken naar schatting 30 procent Belgisch Blauw, 50 procent eigen stier en 20 procent fokstieren. Hun imponerende 'mascotte' houdt daarmee voorlopig de grootste invloed. ■

lijnzaad, soja, gerst, mineralen en water. Daarbij blijven de melkkoeien jaarrond opgestald in de nieuwe zandstal, die plaats biedt aan 365 koeien. Door het fosfaatreductieplan zijn er vooralsnog echter geen groeimogelijkheden. Toch wil de familie proberen de nieuwe stal geleidelijk vol te zetten.
Roelofs heeft 111 hectare grond in gebruik, waarvan 85 hectare in eigendom, grotendeels rondom de boerderij. Omdat de maïsteelt er niet goed wil, wordt er hoofdzakelijk gras geteeld en maïs aangekocht.

